

## یک خطابه ماندگار

نوشین مجلسی

سر دبیر

قاصدیک



«وقتی مدرس بین ساعت ۸ تا ۹ شب روی آنتن می‌رفت، کل ایران تعطیل می‌شد. طبق گزارش‌هایی که تهیه شده بود، حتی اورژانس بیمارستان‌ها در شهرستان‌ها مریض نمی‌پذیرفتند و پذیرش را موقوف به بعد از پخش سریال مدرس می‌کردند.» این جملات هوشنگ توکلی، کارگردان مجموعه تله‌تئاتر مدرس، درباره استقبال از این اثر در زمان نخستین پخش است. این هنرمند پیشکسوت که یکی از روزهای تابستان گذشته مهمان روزنامه جام جم بود، با اشاره به یکی از مشهورترین آثار کارنامه‌اش چنین گفت. این اثر خاطره‌انگیز بار دیگر راهی آنتن شده و از شبکه آی‌فیلم پخش می‌شود. مجموعه تلویزیونی مدرس، سال ۱۳۶۵ به‌تهیه‌کنندگی زنده‌یاد اسماعیل شنگله و کارگردانی تلویزیونی مسعود فروتن در ۱۵ قسمت از شبکه یک سیما روی آنتن رفت. در این مجموعه، قصه از این قرار است که سید حسن مدرس پس از ورود به تهران در مجلس شورای ملی نامزد می‌شود و به‌همین منظور با رضاشاه درگیر شده و در نهایت به شهادت می‌رسد.

سریال با خطابه‌های قریبی که زنده یاد خسرو شکیبایی در نقش مدرس داشت، در ذهن بسیاری از مخاطبان باقی‌مانده است. پس از این اثر، سریال‌های دیگری درباره شهید مدرس مانده است و بازیگران متفاوتی در این نقش ظاهر شدند اما برای مخاطبان دیروز تلویزیون، همچنان زنده‌یاد شکیبایی یادآور این نقش است، زیرا نخستین کسی است که رخت این شخصیت را در قاب تصویر به تن کرد. همچنان بسیاری باور دارند از عوامل ماندگاری این سریال، حضور چهره‌های حرفه‌ای همچون زنده‌یاد سیروس گرجستانی، سعید امیرسلیمانی، جمشید جهانزاده، فریده سپاه‌منصور و به‌ویژه خسروی سینمای ایران و البته مونولوگ‌های طولانی بود که به تعبیر هوشنگ توکلی، با قدرت بیان شکیبایی، بعضاً ۲۰ دقیقه به‌نمایش درآمد تا شخصیت شهید مدرس همان‌طور که در تاریخ با عنوانی همچون روحیه‌جنگنده شناخته می‌شد، درمقابل دوربین نیز محکم و استوار ظاهر شود. همان‌طور که اشاره شد این تسلط را می‌توان در خطابه ماندگاری که در دهم آبان‌ماه ۱۳۳۲ در مجلس رقم خورد و همچنان با عنوان یکی از مهم‌ترین نطق‌های تاریخ مجلس مشروطه ثبت شد، به خوبی دریافت. در بخشی از این نطق تاریخی می‌شنویم: «یک عمری این مملکت و سایر قطعات دنیا و نقطه‌های مختلفه دنیا با اراده شخصی یک نفر اداره می‌شد، هر قطعه از قطعات دنیا، یک قطعه دنیا هم این ایران شما بود که شما نمایندگان اهالی آن هستید، اراده شخصی در امورات اجتماعی حکمفرما بود... استبداد طول کشید تا ۲۰ سال قبل، که... اشخاص منورالفکر از داخله مملکت به این خیال افتادند که امورات اجتماعی این مملکت از اراده شخصی خارج شود و اراده اجتماعی شود و نسبت به این مساله هر عاقلی که در درجه اول عقل باشد تصدیق می‌کند که اداره کردن امور شخصی با اراده اجتماعی اقوی و امتن است تا اداره کردن امور شخصی با اراده شخصی... چه رسد به امور اجتماعی و این مساله از بدیهیات است... حالا از خودم می‌گویم، بنده در زمان استبداد هم آخوند بودم، تازه آخوند نشده‌ام. به من مراجعه می‌کردند. اگر خوب بودم، خوب مراجعه می‌کردم؛ اگر بد بودم، بد مراجعه می‌کردم؛ چیزی می‌نوشتیم می‌بردند دارالحکومه، پول از آنها می‌گرفتند آن حکم را اجرا می‌کردند، پول را می‌گرفتند، می‌گفتند بلی حکم آقای حجت الاسلام است باید اجرا شود؛ اگر پول نمی‌دادند، می‌گفتند برو فردا بیا، برو پس فردا بیا و به همین طریق او را سر می‌دواندند. این ترتیب جریان استبداد بود...»

پیوند کتاب و تلویزیون

فصل جدید مجموعه حکایت‌های کمال که یک اثر اقتباسی است به‌زودی روی آنتن خواهد رفت

## مثل کمال، اهل زندگی

سپیده اشرفی

روزنامه‌نگار



از زمانی که امیرحسین مدرس در نیم‌رخ به ما که نوجوانان آن روزها بود، جمله «به یک چیز پیله کنید» را گفت و خیلی‌هایمان پیله‌هایمان را در کتاب تنیدیم تا قد بکشیم و هم‌قواره زندگی آن روزها شویم، سال‌های زیادی گذشته است اما هنوز هم اگر از خیلی‌هایمان بپرسند تأثیرگذارترین اتفاق در زندگی‌مان چه بوده، حتماً رد و نشانی از آن روزها می‌آوریم. این اتفاق به‌طور قطع، ریشه در تأثیرگذاری تلویزیون دارد که می‌تواند پیوند حوزه کودک و نوجوان را با حوزه فرهنگ محکم‌تر کند. در این میان، آثاری که بتواند اقتباس از کتاب حوزه کودک و نوجوان باشد، همچون یک کاتالیزور عمل کرده و دو هدف تأثیرگذاری رسانه و پیوند با کتاب را به‌صورت ویژه‌تری ممکن می‌کند. رسانه ملی بر همین اساس در طول سال‌های متوالی تلاش کرده در تولید چنین آثاری پیشرو باشد و این مسأله را در رأس اولویت‌های خود قرار دهد. نمونه آن هم سری تازه مجموعه حکایت‌های کمال است که این روزها در شهرک غزالی مقابل دوربین است و به‌زودی روی آنتن خواهد رفت. در نوشته پیش‌رو، این مجموعه را با توجه به اقتباس اولیه آن از کتابی با همین نام، از زوایای مختلف مورد بررسی قرار دادیم.

## برگ اول

## کتاب به مثابه یک رسانه



ناگفته پیداست که تأثیرگذاری کتاب به‌منزله یک رسانه، بالاست و می‌تواند برای مخاطبان خاصی مثل نوجوانان مؤثر باشد. در همین ابتدا باید به اقتباسی اشاره کنیم که مجموعه حکایت‌های کمال تلاش کرده در فصل اول خود مورد توجه قرار دهد و این‌طور که پیداست، در فصل پیش‌رو هم همین دست‌فرمان جلو رفته است. کتاب حکایت‌های کمال یک مجموعه پنج جلدی است که نویسنده در آن از زبانی ساده و روان استفاده کرده تا داستان‌های موجز و مؤثر را در سرخط‌های موضوعی مختلف روایت کند؛ داستان‌هایی که از سبک زندگی تا آداب و رسوم و فرهنگ قدیم را شامل می‌شود. نکته مهم در این مورد، تجربه و قلم نویسنده کتاب است که توانسته آن را برای گروه سنی مربوطه، خواندنی کند. محمد میرکیانی، نویسنده برجسته حوزه کودک و نوجوان است که حکایت‌های کمال را در کارنامه خود دارد. او پیش از این کتاب‌هایی همچون پهلوان حیدر، روزی بود و روزی نبود (در سه جلد)، قصه ما مثل شد (در ۱۰ جلد)، قصه ما همین بود (در پنج جلد)، قصه‌های شب چله (در دو جلد) و تن تن و سندباد را به نگارش درآورده بود که بیشترشان با خط داستانی کهن و مناسب نوجوانان بوده. حکایت‌های کمال به قلم نویسنده‌ای توانمند مثل میرکیانی بارها تجدید چاپ شده و جای خود را در میان مخاطبان نوجوان باز کرده است.

## برگ دوم

## جزئیاتی از فصل دوم



فصل دوم سریال حکایت‌های کمال این روزها در حال تصویربرداری در شهرک غزالی است. در واقع بعد از یک وقفه شش‌ساله، دوباره قرار است حکایت‌هایی از کمال برای مخاطبان روایت شود. این سری از حکایت‌های کمال به تهیه‌کنندگی محمود سلامیان است و برخی بازیگران آن به فراخور قصه تغییر کرده‌اند. سلامیان پیش از این گفته بود: حکایت‌های کمال اقتباسی از رمانی به همین نام نوشته محمد میرکیانی محسوب می‌شود که قهرمان داستان یک نوجوان به نام کمال است. این سریال شامل پنج فصل ۱۵۰ قسمتی است و در فصل دوم نیز محمود پاک‌نیت، میرطاهر مظلومی، حمید ابراهیمی، ایرج نوذری، کاظم هژیر آزاد، جعفر دهقان، افشین سنگ‌چاپ، کاظم نوربخش، پوران دخت‌مهمین، آریتا ترکاشوند و سولماز حصاری به ایفای نقش می‌پردازند. در فصل اول این مجموعه نیز محمود پاک‌نیت، نگار عابدی، فلور نظری، علی مسلمی، کاظم هژیر آزاد، زنده‌یاد شهرام عبدلی، سیروس میمنت، حمید ابراهیمی، اکبر سنگی، آرش نوذری، داریوش سلیمی، سعید پیردوست، عباس محبوب، بیتا خردمند، حمید صفایی، شهربانو موسوی و محمدرضا شیرخانلو به ایفای نقش پرداخته‌اند.

## برگ سوم

## اهمیت نوجوان

شاید بتوان به جرأت گفت یکی از دلایلی که تولید فصل تازه حکایت‌های کمال در دستور کار قرار گرفته، جدی گرفتن کار حوزه نوجوانان است. تلویزیون همیشه تلاش کرده تولید در این حوزه را در اولویت قرار دهد. از زمانی که برنامه‌هایی مثل اکسیژن یا نیم‌رخ، نوجوانان را پای تلویزیون می‌کشاند تا به توصیه مجریان برنامه، اهل زندگی باشند و کتابخوان شوند، این اولویت همیشه مورد توجه بوده است. با این حال، تولید آثاری مثل حکایت‌های کمال که شکلی ایززویدیک دارد و می‌تواند با یک قصه گیرا، مخاطبان نوجوان را با خود همراه کند، اهمیت دوچندان دارد؛ کما این‌که در فصل قبلی حکایت‌های کمال نیز این پرمخاطب بودن تأییدی برافتادن قلاب در ذهن نوجوانان داشت. حالا فصل دوم با توجه به گذر زمان، می‌تواند این مزیت را داشته باشد که این اثر را به‌روز کرده و طیف بیشتری از مخاطبان را با خود همراه کند. مخاطبان نوجوان در هر دهه نیازهای خاص خود را دارند اما به‌طور قطع، تلویزیون در قامت یک رسانه ملی و سراسری می‌تواند تأثیرگذاری افزون‌تری در این حوزه داشته باشد.

